

Egzoplanety w AGH

Od 25 września w Muzeum AGH można obejrzeć wystawę Egzoplanety europejskiego artysty Yana Zoritchaka. Swoje dzieła wystawiał on w tak wielu miastach starego kontynentu, że to określenie najlepiej opisuje jego artystyczny życiorys. Podczas wernisażu w Muzeum AGH na pytanie, czy czuje się bardziej słowackim, czy francuskim artystą odpowiedział, że właściwie europejskim. Do Krakowa przyleciał z Genewy, gdzie szykuje właśnie inną ekspozycję swoich prac, a w Polsce jest to jego dru-

Zdobył liczne nagrody i wyróżnienia na międzynarodowych wystawach, m.in. w Monachium w 1972 roku, w Luzernie w 1980 roku, w Valencji w 1983 roku, w Sapporo w 1985 roku i Kanazawie w 1990 roku. Został odznaczony Państwowym Orderem Sztuki i Literatury przyznawanym przez Ministra Kultury Republiki Francuskiej.

Jego rzeźby w szkłe znajdują się w zbiorach prywatnych i muzealnych na całym świecie, m.in. w Australii, Belgii, Czechach,

Dialog, o którym mówi Zoritchak ma jeszcze inny wymiar. Z wiary w ukrytą w gwiazdach egzystencjalną tajemnicę, przyjął się w istocie ludzkiej kulturowy zwyczaj wysyłania w gwieździstą nieskończoność osobistych życzeń. Miliony wypowiedzianych w ten sposób słów stanowią najprostszą formę dialogu z nieznanym nam kosmosem. Właśnie z tego pierwotnego, dziecięcego instynktu narodziła się artystyczna fascynacja Jana Zoritchaka. Z tych samych egzystencjalnych pytań o naturę człowieka we wszechświecie przez lata powstały serie rzeźb zatytułowane: Przestrzenie, Sygnały kosmiczne, Posłańcy, często o poetycko brzmiących, pojedynczych nazwach: Niebiański ogród, Tajemnica życia, Posłaniec przestrzeni, Niebiański kwiat.

Baza stałych pozaartystycznych zainteresowań Zoritchaka niezmiennych od czterdziestu lat związanych z kosmosem i fascynacją nieboskłonem przyniosła w ostatniej dekadzie jeszcze jeden cykl prac zatytułowany: Egzoplanety. Projekt ten odnosi się do teraźniejszości, do aktualnych badań i odkryć w dziedzinie astronomii. To wariacje na temat życia, kolorów i form niepoznanych planet. Artysta tworzy swoje kompozycje w różnych ujęciach – horyzontalnych i wertykalnych – zamkniętych w wielopłaszczyznowych bryłach szkła. Niepoznane naukowo, drażnią artystyczną wyobraźnię, stają się zaproszeniem do pozafizycznych podróży, działających także na inne zmysły. Z wizjami kosmosu łączą się dźwięki, rytmy, które sobie wyobrażamy. Cykl Egzoplanety jest w wizji artysty osobistym opisem nieznanego mu zjawiska, zanalizowanego i przetłumaczonego na język sztuki w formie nadal, jak w poprzednich seriach, bardziej poetyckiej niż naukowej. Wizja Zoritchaka pozbawiona jest przypadku, a dzieła urzekają swoim rozmiarem i tajemnicą. Pierwiastek naukowy zawiera się w ograniczonej dla dzieł perspektywie kilku rzeczowych obrazów uchwyconych przez teleskop Hubble'a.

Na obecnej wystawie w Muzeum AGH prezentowanych jest 41 rzeźb z tego cyklu pochodzących z prywatnych zbiorów artysty. Uzupełnia je blisko kilkanaście autorskich kompozycji fotograficznych, będących artystycznymi collagami wyimaginowanego nieboskłonu, odkrytych i nieznanego Egzoplanet.

foto: Stanisław Malik

ga wystawa indywidualna, pierwsza w Krakowie. Zoritchak przygotował tę wystawę dla Muzeum Wschodniosłowackiego w Koszycach, które pokazało jego dzieła na wiosnę tego roku. Krakowska wystawa należy do serii wystaw prezentujących twórczość Zoritchaka w Polsce, a w Muzeum AGH będzie można oglądać ją do końca tego roku.

Yan Zoritchak urodził się w 1944 roku w Zdziarze (nieдалеко Jaworzyny Tatrzańskiej) na Słowacji. W latach 1959–1963 uczył się w Szkole Rzemiosła i Przemysłu Szklarskiego w Żelaznym Brodzie. Studiował w Wyższej Szkole Sztuki Użytkowej w Pradze w pracowni profesora Václava Plátka. Dyplom zdobył w 1969 roku w pracowni profesora Stanislava Libenského. Od 1970 roku mieszka i pracuje w Talloire we Francji.

Brał udział w wielu ważnych wystawach sztuki współczesnej i szkła artystycznego na całym świecie, w blisko stu wystawach indywidualnych. Jest członkiem Fundacji Międzynarodowego Centrum Badań nad Szklaniem i Sztukami Plastikowymi przy Akademii Sztuk Pięknych w Aix en Provence.

Chinach, Danii, Francji, Japonii, Niemczech, Polsce, Słowacji, Szwajcarii, Ukrainie, USA i Węgrzech.

Twórczość Zoritchaka wyrosła na solidnym fundamencie nauki rzeźby w brązie, drewnie i kamieniu, a tworzenie monet i drobnych medali zaowocowało skłonnością do dbania o detal. Zaraz po studiach prace zlecone przy renowacji witraży skłoniły go do zajęcia się szkłem artystycznym. Pociągała go nietypowość tego materiału i trudność obróbki. Choć szkło artystyczne w ówczesnej Czechosłowacji stało na wysokim poziomie i było doceniane na całym świecie, dla młodego adepta sztuki nie stanowiło przeszkody w znalezieniu własnej oryginalnej formy wyrazu. Silny charakter pozwolił Zoritchakowi odnaleźć w następnych latach satysfakcję w pracy nad tym tworzywem, ponieważ miał zawsze jasne i pełne konkretów pomysły, które łatwiej było urzeczywistnić w kruchej i delikatnej materii szkła, stale nieoczywistej i wymagającej za każdym razem wielu artystycznych prób – bycia w dialogu.